

BS/155/2009

POLACY PRACUJĄCY ZA GRANICĄ

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

W jednym z naszych ostatnich badań¹ zajęliśmy się – po rocznej przerwie – problemem migracji zarobkowych i wyjazdów stałych lub czasowych do pracy za granicą. Na podstawie deklaracji Polaków próbowaliśmy określić, jak duże jest zainteresowanie pracą za granicą i czy można mówić o tym, że w związku z kryzysem gospodarczym emigranci zarobkowi wracają do ojczyzny.

POLAK NA MIĘDZYNARODOWYM RYNKU PRACY

Jak wynika z uzyskanych deklaracji, w ciągu ostatnich dziesięciu lat co dziewiąty dorosły Polak (11%) pracował za granicą. Co setny (1%) deklaruje, że obecnie jest zatrudniony poza krajem – są to ci, którzy przebywali akurat w kraju w czasie realizacji badania bądź mieszkają w Polsce i dojeżdżają do pracy za granicę. Trzeba podkreślić, że mówimy tu wyłącznie o osobach, które albo powróciły do kraju po okresie pracy za granicą, albo pracują tam i z jakichś powodów obecnie są w Polsce. W tego rodzaju badaniu nie jesteśmy w stanie uwzględnić Polaków, którzy obecnie mieszkają i pracują za granicą.

W porównaniu z deklaracjami ubiegłorocznymi i sprzed dwóch lat nieco wzrósł odsetek osób twierdzących, że w ostatnich dziesięciu latach pracowały za granicą. Nie zmienia się natomiast odsetek ankietowanych, którzy deklarują, że obecnie tam pracują. W sumie 12% Polaków (w ciągu ostatnich dwóch lat wzrost o 2 punkty procentowe) kiedyś pracowało lub obecnie pracuje za granicą.

Tabela 1

Czy w ostatnich dziesięciu latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?	Wskaźniki respondentów według terminów badań			
	I 2007	IX–XI 2007	X 2008	X 2009
	w procentach			
Tak, obecnie pracuję za granicą	10	1	1	1
Tak, pracowałam(a) za granicą w przeszłości		9	9	11
Nie	90	90	90	88

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (233) przeprowadzono w dniach 1–6 października 2009 roku na liczącej 1096 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Większość spośród tych, którzy w ciągu ostatniej dekady podejmowali pracę za granicą, pracowała poza krajem w okresie, kiedy Polska była już członkiem Unii Europejskiej; przy czym połowa (50%) wyjechała za granicę już po akcesji, a jedna piąta (20%) – jeszcze przed 1 maja 2004 roku, ale kontynuowała pracę po przystąpieniu Polski do UE. Niespełna jedna trzecia deklarujących, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat byli zatrudnieni za granicą (30%), wróciła do kraju przed akcesją.

Tabela 2

Czy wyjechał(a) Pan(i) do pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, tzn. po 1 maja 2004 roku, czy też jeszcze przed wejściem naszego kraju do tej organizacji?	Odpowiedzi osób, które w ostatnich 10 latach pracowały za granicą	
	X 2008 N=111	X 2009 N=130
	w procentach	
Wyjechał(a)m do pracy po wejściu Polski do UE	52	50
Wyjechał(a)m do pracy przed wejściem Polski do UE, ale pracowałem(a)m za granicą jeszcze po wejściu naszego kraju do tej organizacji	19	20
Wyjechał(a)m do pracy i pracowałem(a)m za granicą jeszcze przed wejściem Polski do UE	28	30
Trudno powiedzieć	1	0

Biorąc pod uwagę to, że 1% badanej próby odpowiada mniej więcej 280 tys. osób w całej dorosłej populacji Polski, można szacować, że w ciągu ostatnich dziesięciu lat pracowało za granicą mniej więcej 3 mln 300 tys. obywateli naszego kraju (nie licząc tych, którzy z powodu pracy za granicą byli nieobecni w gospodarstwie domowym podczas badania i nie mogli wziąć w nim udziału). Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej liczba Polaków pracujących za granicą sięgnęła 2 milionów. Przed dwoma laty i przed rokiem szacunki dotyczące liczby Polaków mających za sobą doświadczenie pracy za granicą w okresie członkostwa Polski w UE kształtowały się na nieco niższym poziomie niż obecnie – wówczas szacowaliśmy, że około 2 mln 800 tys. rodaków ma za sobą doświadczenia pracy za granicą. Może to oznaczać, że w ciągu ostatniego roku faktycznie miała miejsce fala powrotów migrantów zarobkowych do kraju.

Doświadczenia w zarobkowaniu poza Polską prawie dwukrotnie częściej mają mężczyźni (16% pracujących w przeszłości lub obecnie) niż kobiety (9%). O stosunkowo niedawnym zarobkowaniu poza krajem mówią głównie respondenci od 25 do 44 roku życia, w tym szczególnie często osoby w wieku 35–44 lata (21%).

W poszukiwaniu pracy nieco częściej wyjeżdżają osoby mieszkające w miastach niż na wsi, relatywnie najczęściej są to mieszkańcy najmniejszych miast – do 20 tys. ludności (16%), gdzie rynek pracy bywa najbardziej ograniczony. Mniej jednoznacznym niż w poprzednich latach czynnikiem sprzyjającym posiadaniu doświadczenia w pracy za granicą jest wykształcenie. Niedawne lub obecne doświadczenia związane z zatrudnieniem poza Polską ma niemal co piąty badany z wyższym wykształceniem (19%), ale także 16% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i tylko nieliczni z podstawowym (5%). Wzrost odsetka osób z wykształceniem zasadniczym może oznaczać, że relatywnie częściej tracą pracę za granicą i częściej wracają do kraju ci, którzy są gorzej wykształceni. Osoby mające za sobą doświadczenia w pracy za granicą nieco częściej są zadowolone z własnych warunków materialnych, relatywnie najwięcej tego rodzaju doświadczeń mają badani o najwyższych dochodach na osobę w rodzinie (powyżej 1500 zł *per capita*).

W grupach społeczno-zawodowych doświadczenia w pracy za granicą najczęściej deklarują kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem – ponad jedna czwarta z nich (27%) pracowała lub pracuje za granicą. Relatywnie częściej tego rodzaju przeszłość zawodową mają także pracownicy usług (20%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (19%) i średni personel techniczny (18%). Grupą mającą jednak najwięcej doświadczeń na międzynarodowych rynkach pracy są osoby pracujące na własny rachunek – prawie jedna trzecia z nich w ciągu ostatnich dziesięciu lat była lub jest aktywna zawodowo za granicą (29%), przy czym w przypadku 5% ta aktywność w ten czy inny sposób trwa także obecnie. Jest to największy odsetek osób deklarujących aktualne zatrudnienie za granicą². Z drugiej strony można sądzić, że Polacy po powrocie do kraju często nie mogą znaleźć zadowalającego ich zatrudnienia – do grup, w których odsetek osób pracujących w ostatnich latach za granicą jest najwyższy, należą bezrobotni (19%).

Trudno rozstrzygnąć, czy posiadanie doświadczeń w pracy za granicą skłania powracających do prawicowego światopoglądu, czy też częściej wyjeżdżają do pracy poza krajem osoby o takiej orientacji politycznej. Faktem jest, że więcej osób o tego rodzaju przeszłości zawodowej jest wśród respondentów identyfikujących się z prawicą (15%) niż wśród tych, którzy określają swoje poglądy jako lewicowe (9%).

---

² Są to osoby pracujące za granicą, ale mieszkające lub aktualnie przebywające w Polsce.

ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE PRACUJĄ LUB W OSTATNICH 10 LATACH PRACOWAŁY ZA GRANICĄ

			CBOS
W którym kraju lub w których krajach Pan(i) pracował(a) lub pracuje?	IX–XI 2007	X 2008	X 2009
Niemcy	46%	48%	44%
Wielka Brytania	15%	18%	16%
Włochy	8%	10%	8%
Holandia	8%	7%	8%
Francja	5%	0%	8%
Stany Zjednoczone	6%	6%	6%
Hiszpania	3%	1%	6%
Irlandia	5%	3%	5%
Austria	4%	3%	5%
Norwegia	3%	7%	3%
Czechy	2%	3%	2%
Belgia	4%	2%	2%
Grecja	2%	2%	2%
Szwajcaria	1%	2%	2%
Dania	2%	1%	2%
Portugalia	0%	0%	1%
Finlandia	1%	1%	0%
Węgry	1%	1%	0%
Słowacja	0%	1%	0%
Kanada	1%	0%	0%
Inne państwo	8%	7%	8%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jeden kraj, w którym pracowali

Zdecydowanie najwięcej osób, które w ostatniej dekadzie pracowały za granicą lub obecnie są zatrudnione poza krajem, deklaruje, że znalazło pracę w Niemczech. Drugim najpopularniejszym kierunkiem migracji zarobkowej Polaków jest Wielka Brytania, gdzie w ostatnim dziesięcioleciu pracowała (lub pracuje obecnie) niemal co piąta osoba zarobkująca za granicą. Stosunkowo dużo rodaków pracowało również we Włoszech, Holandii, Francji, a także w Stanach Zjednoczonych, Hiszpanii oraz Irlandii i Austrii.

Dane o kierunkach migracji zarobkowych Polaków nie dotyczą ogromnej większości osób obecnie zatrudnionych za granicą.

OBECNIE PRACUJĄCY ZA GRANICĄ

Uzupełnieniem informacji o osobistych doświadczeniach Polaków związanych z pracą poza krajem są dane dotyczące odsetka gospodarstw domowych, z których ktoś z domowników wyjechał do pracy za granicę. Obecnie w co dziesiątym gospodarstwie domowym w Polsce ktoś pracował lub pracuje za granicą. W porównaniu z deklaracjami ubiegłorocznymi i sprzed dwóch lat odsetek takich gospodarstw domowych wzrósł o 3 punkty procentowe. Jeśli weźmiemy pod uwagę to, że w Polsce jest około 14 mln gospodarstw domowych, można szacować, że poza granicami naszego kraju pracuje niemal półtora miliona Polaków (przy założeniu, że z jednego gospodarstwa domowego wyjechała tylko jedna osoba i bez uwzględnienia gospodarstw domowych, których wszyscy członkowie wyemigrowali za pracą).

Tabela 3

Czy za granicą pracuje ktoś inny z Pana(i) gospodarstwa domowego?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX–XI 2007	X 2008	X 2009
	w procentach		
Tak	7	7	10
Nie	93	93	90

Powyższe dane wskazują, że obecnie w Polsce możemy mieć do czynienia z dwoma zjawiskami o przeciwnych kierunkach. Z jednej strony deklaracje członków gospodarstw domowych respondentów wskazują, że w ciągu ostatniego roku odsetek Polaków, którzy wyjechali do pracy za granicą, nieco się zwiększył. Z drugiej zaś strony opisany wzrost liczby badanych mających doświadczenia zawodowe za granicą może świadczyć o powrocie części migrantów zarobkowych do kraju. Nie musi to być sprzeczność. Część osób, zwłaszcza tych gorzej wykształconych, które w związku z kryzysem utraciły pracę za granicą, mogła wrócić do Polski. Zarazem inne z powodu trudnej sytuacji gospodarczej w kraju ciągle wyjeżdżają, szukając swoich szans na międzynarodowym rynku pracy, a ich liczba w ciągu ostatniego roku wzrosła. Trzeba zastrzec, że – jeśli chodzi o wielkość odsetka – zmiany są niewielkie i nie pozwalają na zbyt daleko idące wnioski.

PLANY DOTYCZĄCE PRACY ZA GRANICĄ

W ciągu ostatniego roku nieco wzrosło zainteresowanie Polaków pracą zarobkową za granicą. Przed rokiem interesowało się nią w sumie 13% dorosłych mieszkańców Polski, obecnie zaś deklaracje takie składa 18% ankietowanych, tyle samo co w 2007 roku. Jednak mniej niż połowa z nich podejmuje lub zamierza podjąć realne starania o uzyskanie pracy za granicą (ogółem 7%). Pozostali (11%) deklarują, że byliby zainteresowani taką pracą, gdyby dostali propozycję zatrudnienia, ale sami nie zamierzają się o to starać. W porównaniu z deklaracjami sprzed roku wzrósł odsetek osób zainteresowanych podjęciem pracy za granicą jedynie potencjalnie, a nie realnie. Zestawienie tego wyniku z danymi sprzed dwóch lat pokazuje, że obecnie determinacja do wyjazdów za granicę w poszukiwaniu pracy jest nieco niższa niż wówczas.

Tabela 4

Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX–XI 2007	X 2008	X 2009
	w procentach		
Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	2	2	2
Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	8	5	5
Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	8	6	11
Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	76	85	81
Obecnie pracuję za granicą	1	1	1
Trudno powiedzieć	5	1	1

Zainteresowanie podjęciem pracy za granicą – zarówno w wymiarze realnym, jak i hipotetycznym – wykazują przede wszystkim najmlodszy respondenci (od 18 do 24 roku życia). Niemal jedna czwarta z nich (23%) zamierza w przyszłości starać się o zatrudnienie poza Polską lub już teraz podejmuje takie starania, a nieco mniejsza grupa (19%) jest gotowa przyjąć lub co najmniej rozważyć ofertę pracy za granicą, gdyby ją otrzymała. W sumie aż ponad dwie piąte najmłodszych Polaków (42%) jest gotowych wyjechać do pracy za granicą. Osoby nieco starsze są wyraźnie mniej zdecydowane na poszukiwanie zatrudnienia poza krajem. W grupie wiekowej 25–34 lata o zatrudnienie za granicą zamierza się ubiegać lub obecnie ubiega się 6% badanych, a dalsze 16% jest otwartych na propozycje pracy. Najbardziej interesują się pracą za granicą uczniowie i studenci. Więcej niż jedna piąta

uczących się lub studiujących planuje w przyszłości podjęcie pracy poza Polską lub już się o to stara (21%), a dalsze 22% przyjęłoby ofertę pracy za granicą, choć nie zamierza o to zabiegać. Mniej zdecydowane, choć na tle pozostałych także zdeterminowane do poszukiwania pracy za granicą są osoby bezrobotne (odpowiednio: 13% i 17% wskazań), a także robotnicy wykwalifikowani (10% i 21%).

Czynnikiem sprzyjającym decyzji o zatrudnieniu za granicą są wcześniejsze doświadczenia związane z taką pracą. Ponad połowa realnie starających się o pracę za granicą pracowała już poza Polską. Osoby dopiero zamierzające podjąć takie starania w przyszłości lub deklarujące potencjalne interesowanie się ewentualną pracą poza granicami kraju częściej nie mają tego rodzaju doświadczeń.

Tabela 5

Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?	Czy w ostatnich dziesięciu latach pracował(a) Pan(i) za granicą?*	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	56	44
Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam w przyszłości starać się o pracę za granicą	21	79
Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	22	78
Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	8	92
Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem	8	92

* Pominięto osoby deklarujące, że obecnie pracują za granicą

Według uzyskanych deklaracji więcej niż co ósmy dorosły Polak ma jakieś doświadczenia związane z pracą poza krajem. Co setny respondent (1%) obecnie jest tam zatrudniony. Najczęściej są to osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek – co dwudziesta z nich deklaruje, że obecnie pracuje za granicą. Polacy pracowali lub pracują przede wszystkim w Niemczech oraz Wielkiej Brytanii. Podejmowali lub podejmują działalność zarobkową również we Francji, Włoszech, Holandii, a także w Stanach Zjednoczonych i Hiszpanii oraz w Irlandii i Austrii.

Wzrost w ostatnim roku odsetka osób deklarujących posiadanie tego rodzaju doświadczeń zawodowych może wskazywać, że w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy część pracujących za granicą powróciła do kraju. Częściej niż przed rokiem są to osoby gorzej wykształcone – z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Z drugiej strony deklaracje członków rodzin respondentów wskazują, że wyjazdy za granicę w celu podjęcia pracy ciągle mają miejsce, a nawet się nasilają. Można sądzić, że osobom mającym doświadczenia w pracy za granicą wiedzie się pod względem materialnym trochę lepiej niż pozostałym. Powracający z zagranicy częściej niż przeciętnie prowadzą własną działalność gospodarczą. Jednak zarazem część tych, którzy powrócili do kraju, nie znajduje satysfakcjonującej pracy i zasila szeregi bezrobotnych.

Obecnie cztery piąte dorosłych Polaków nie wyraża zainteresowania podjęciem pracy za granicą, tylko mniej niż co dziesiąty stara się o to lub zamierza to zrobić w najbliższej przyszłości. Realne starania w tym kierunku podejmują osoby mające już tego rodzaju doświadczenia. Najczęściej do pracy za granicą gotowi są wyjechać ludzie młodzi (od 18 do 24 roku życia), w tym zdobywający kwalifikacje, czyli uczniowie i studenci – w obu grupach ponad dwie piąte mniej lub bardziej realnie myśli o podjęciu pracy za granicą.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy w ostatnich 10 latach pracował(a) Pan(i) za granicą lub być może pracuje tam Pan(i) obecnie?			Liczba osób
		Tak, pracował(a)m za granicą w przeszłości	Tak, obecnie pracuję za granicą	Nie	
		%	%	%	
Ogółem		11	1	88	1093
Płeć	Mężczyźni	16	0	84	514
	Kobiety	8	1	92	579
Wiek	18-24 lata	9		91	159
	25-34	18	1	81	209
	35-44	21	2	77	159
	45-54	14	1	85	190
	55-64	5		95	184
	65 lat i więcej	2		98	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	1	90	401
	Miasto do 20 tys.	15	1	84	148
	20-100 tys.	12		88	213
	101-500 tys.	12	1	88	181
	501 tys. i więcej mieszk.	12	1	86	150
Wykształcenie	Podstawowe	5		95	284
	Zasadnicze zawodowe	15	1	84	274
	Średnie	11	1	88	374
	Wyższe	18	1	81	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	1	73	87
	Średni personel, technicy	18		82	40
	Pracownicy adm.-biurowi	8		92	72
	Pracownicy usług	18	2	80	48
	Robotnicy wykwalifikowani	13	1	86	148
	Robotnicy niewykwalifik.	17	2	81	65
	Rolnicy	9		91	58
	Pracujący na własny rach.	24	5	71	37
Bierni zawodowo	Renciści	7		93	88
	Emeryci	3		97	227
	Uczniowie i studenci	6		94	94
	Bezrobotni	19		81	66
	Gospodynie domowe i inni	6	1	93	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	1	87	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26		74	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	2	79	233
	prywatnym gosp. rolnym	8	2	90	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11		89	198
	501-750	8		92	181
	751-1000	11		89	190
	1001-1500	11		89	133
	Powyżej 1500 zł	19	2	80	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	7		93	181
	Średnie	11	1	88	487
	Dobre	13	1	86	425
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	10		90	53
	Raz w tygodniu	8		92	529
	1-2 razy w miesiącu	14		86	193
	Kilka razy w roku	15	3	82	212
	W ogóle nie uczestniczy	16	1	83	107
Poglądy polityczne	Lewica	9	1	90	163
	Centrum	12	0	88	315
	Prawica	15	1	84	336
	Trudno powiedzieć	8	1	91	279

Tabela 2

		Czy wyjechał(a) Pan(i) do pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, tzn. po 1 maja 2004 roku, czy też jeszcze przed wejściem naszego kraju do tej organizacji?			Liczba osób
		Wyjechał(a)m do pracy po wejściu Polski do Unii Europejskiej	Wyjechał(a)m do pracy przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, ale pracowałem(a)m za granicą jeszcze po wejściu naszego kraju do tej organizacji	Wyjechał(a)m do pracy i pracowałem(a)m za granicą jeszcze przed wejściem Polski do UE	
		%	%	%	
Ogółem		50	20	30	130
Płeć	Mężczyźni	45	26	29	82
	Kobiety	57	11	32	49
Wiek	18-24 lata	100			14
	25-34	48	26	25	40
	35-44	51	23	25	37
	45-54	38	21	41	27
	55-64	16	18	66	10
	65 lat i więcej	32		68	3
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	26	28	39
	Miasto do 20 tys.	64	22	13	23
	20-100 tys.	56	22	22	26
	101-500 tys.	52	15	33	22
	501 tys. i więcej mieszk.	29	11	60	19
Wykształcenie	Podstawowe	72	6	22	15
	Zasadnicze zawodowe	44	26	30	43
	Średnie	69	12	19	43
	Wyższe	20	32	49	30
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	27	25	49	23
	Średni personel, technicy	80	10	10	7
	Pracownicy adm.-biurowi	43	41	16	6
	Pracownicy usług	60	24	16	10
	Robotnicy wykwalifikowani	74	7	19	20
	Robotnicy niewykwalifik.	70	16	13	12
	Rolnicy	14	73	12	6
	Pracujący na własny rach.	30	17	53	11
Bierni zawodowo	Renciści	43	12	45	6
	Emeryci	10	13	77	7
	Uczniowie i studenci	100			6
	Bezrobotni	49	28	22	12
	Gospodynie domowe i inni	39	21	41	4
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	17	43	15
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	63	16	21	26
	sekt. pryw. poza rolnict.	49	20	30	48
	prywatnym gosp. rolnym	22	78		5
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	48	25	27	21
	501-750	56	12	32	14
	751-1000	68	19	13	20
	1001-1500	48	17	36	15
	Powyżej 1500 zł	39	22	39	29
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	26	23	13
	Średnie	48	17	34	57
	Dobre	51	22	27	60
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	18	13	5
	Raz w tygodniu	47	17	36	44
	1-2 razy w miesiącu	68	16	16	25
	Kilka razy w roku	42	25	33	38
	W ogóle nie uczestniczy	40	26	34	18
Poglądy polityczne	Lewica	35	23	41	16
	Centrum	61	26	12	39
	Prawica	52	10	37	51
	Trudno powiedzieć	36	30	34	25

Tabela 3

		Czy za granicą pracuje ktoś inny z Pana(i) gospodarstwa domowego?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		10	90	0	1093
Płeć	Mężczyźni	9	91	0	516
	Kobiety	11	89	0	578
Wiek	18-24 lata	11	89		158
	25-34	8	91	1	209
	35-44	7	93		161
	45-54	11	89		190
	55-64	11	89		183
	65 lat i więcej	9	90	0	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	89		403
	Miasto do 20 tys.	7	93		147
	20-100 tys.	8	91	1	213
	101-500 tys.	13	87	0	181
	501 tys. i więcej mieszk.	7	93		150
Wykształcenie	Podstawowe	11	89		284
	Zasadnicze zawodowe	9	91	0	274
	Średnie	10	90		375
	Wyższe	7	93	0	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	10	90		87
	Średni personel, technicy	15	85		40
	Pracownicy adm.-biurowi	6	94		73
	Pracownicy usług	9	89	3	48
	Robotnicy wykwalifikowani	11	89		149
	Robotnicy niewykwalifik.	6	94		65
	Rolnicy	9	91		58
	Pracujący na własny rach.		100		37
Bierni zawodowo	Renciści	10	89	1	88
	Emeryci	10	90		227
	Uczniowie i studenci	10	90		94
	Bezrobotni	13	87		66
	Gospodynie domowe i inni	12	88		63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	9	91		126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	84	1	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	5	95		233
	prywatnym gosp. rolnym	5	95		50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	10	90	1	198
	501-750	14	86		181
	751-1000	9	91		190
	1001-1500	7	93		134
	Powyżej 1500 zł	9	91	0	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	13	86	1	181
	Średnie	7	93		488
	Dobre	11	89	0	425
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	7	93		53
	Raz w tygodniu	9	91		529
	1-2 razy w miesiącu	11	89	1	193
	Kilka razy w roku	9	91	0	212
	W ogóle nie uczestniczy	11	89		106
Poglądy polityczne	Lewica	8	92		164
	Centrum	10	90	0	315
	Prawica	9	91		334
	Trudno powiedzieć	11	89	0	280

Tabela 4

		Czy obecnie jest Pan(i) zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą?					Trudno powiedzieć	Liczba osób
		Tak, jestem zainteresowany(a) i obecnie staram się o pracę za granicą	Tak, jestem zainteresowany(a) i zamierzam starać się o pracę za granicą	Tak, był(a)bym zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą, jeśli dostał(a)bym taką propozycję, ale sam(a) nie zamierzam się o to starać	Nie, nie jestem zainteresowany(a) podjęciem pracy za granicą	Obecnie pracuję za granicą		
		%	%	%	%	%		
Ogółem		2	5	11	81	1	1	1094
Płeć	Mężczyźni	2	6	14	76	1	1	515
	Kobiety	1	4	8	85	1	0	579
Wiek	18-24 lata	4	19	19	57		1	159
	25-34	2	4	16	75	2	2	209
	35-44	2	6	16	73	2	1	161
	45-54	2	4	10	81	1	2	190
	55-64	1	0	4	95			184
	65 lat i więcej	0			99	1	0	191
Miejsce zamieszkania	Wieś	2	5	9	82	1	1	402
	Miasto do 20 tys.	3	8	11	76	1	0	148
	20-100 tys.	1	6	9	83		1	213
	101-500 tys.	2	4	12	78	2	1	181
	501 tys. i więcej mieszk.		3	14	81	1	1	150
Wykształcenie	Podstawowe	2	6	6	85	0	1	283
	Zasadnicze zawodowe	2	4	11	80	1	2	275
	Średnie	1	6	14	77	1	1	375
	Wyższe	1	3	9	84	1	1	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	4	16	76	1		87
	Średni personel, technicy	2	9	10	77	2		40
	Pracownicy adm.-biurowi	1	3	9	86		1	72
	Pracownicy usług	6	2	9	81	2		48
	Robotnicy wykwalifikowani	4	6	21	65	2	3	149
	Robotnicy niewykwalifik.	3	9	8	78	2		65
	Rolnicy	1	2	1	96			58
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.		2	6	87	5		37
	Renciści		1	4	95			88
	Emeryci	0		1	98	0	0	227
	Uczniowie i studenci	1	20	22	54		2	94
	Bezrobotni	2	11	17	69		1	66
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	2	4	15	76	1	2	63
	inst. państw., publicznej	2	5	15	76	1	2	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa sekt. pryw. poza rolnict.	4	7	19	69	1		103
	prywatnym gosp. rolnym	3	6	12	76	2	1	233
Dochody na jedną osobę	1	2	1	93	2		50	
	Do 500 zł	1	9	10	78	1	1	198
	501-750	1	8	9	81		1	180
	751-1000	2	5	9	84			190
	1001-1500	2	2	15	81		1	134
Powyżej 1500 zł	3	5	8	80	3	1	149	
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	9	8	79		1	181
	Średnie	2	4	11	81	1	2	487
	Dobre	1	5	11	81	1		426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	2			96		2	53
	Raz w tygodniu	1	4	8	85	0	1	529
	1-2 razy w miesiącu	3	7	11	78		2	193
	Kilka razy w roku	2	7	17	70	3	1	212
	W ogóle nie uczestniczy	3	6	13	77	1	1	107
Poglądy polityczne	Lewica	1	4	14	80	1	1	164
	Centrum	2	7	10	79	0	1	315
	Prawica	1	4	8	85	1	0	335
	Trudno powiedzieć	2	5	12	78	1	2	280